

4953

۱۰۰
۲۱۷
سنة ۱

محمد علی

www.ketab.ir

راهنمای روش تحقیق و مطالعات میان رشته‌ای

قرآن و علوم (۱)

(انسانی، تجربی، فنی مهندسی، هنر)

«مفاهیم بنیادین و کاربردی»

دکتر عباس علی واشیان

استاد هیئت علمی

مصطفی فیضی، محسن فیضی، فاطمه حسین خانی

فاطمه عابدینی، ساره ابراهیم کرچک، لیلا طاهری فر

۱۳۹۸

تقدیم:

تقدیم به ساحت مقدس نبی مکرم اسلام حضرت محمد بن عبد الله
«صلی الله علیه و آله» و اهل بیت طاهرینش «علیهم السلام» خاصه وجود ذی-
جود حضرت ولی عصر «عجل الله تعالی فرجه الشریف».

تقدیم به:

کریمه اهل بیت حضرت فاطمه معصومه «سلام الله علیها» که به واسطه
لطف و کریمانه اش توفیق این خدمت حاصل گردید و تقدیم به همه کسانی
که خامه قدشان را به جامه جد و جهد آراستند و دل در گرو اطاعت الهی
نهاده و با نقش بکین قرآن و عترت، انگشتی خادمی آن را خواستند و در
این کار جز رضایت الهی نخواهند.
تقدیم به روح پر فتوح شهداء و امام شهداء، حضرت امام خمینی (ره) و
روح بلند و ملکوتی مادر م.

تشکر و قدردانی:

به مصداق کلام نورانی سید و مولایمان ابی الحسن الرضا «علیه السلام»

«مَنْ لَمْ يَشْكُرِ الْمُنْعِمَ مِنَ الْمَخْلُوقِينَ لَمْ يَشْكُرِ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ»^۱.

سپاس فراوان از بزرگواران و فرهیختگان و دست‌اندرکاران دلسوز که با سعی بلیغ، مشوق این خدمت بودند. امید آنکه مرضی رضای حق تعالی و بعد، حجت جنت، حضرت ولی‌الله الأعظم «عجل الله تعالی فرجه الشریف» واقع شود انشاءالله.

۱. مجلسی، محمدباقر بن محمدتقی، بحار الأنوار، ج ۷۱، ص ۴۴.

سرشناسه: واشیان، عباسعلی، ۱۳۵۱ -
عنوان و نام پدیدآور: راهنمای روش تحقیق و مطالعات میان رشته‌ای قرآن و علوم (۱)
(انسانی، تجربی، فنی مهندسی، هنر) / عباس علی واشیان؛ با همکاری مصطفی فیضی... و دیگران.
مشخصات نشر: قم: سپهر حکمت، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری: ۲۲۱ ص.
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۵۰۰۶-۷-۵
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
یادداشت: همکاران مصطفی فیضی، محسن فیضی، ساره ابراهیمی کوچک، فاطمه حسین‌خانی، فاطمه عابدینی.
موضوع: قرآن و علوم
موضوع: Qur'an and science
موضوع: قرآن و علوم انسانی
موضوع: Qur'an and humanities
موضوع: هنر در قرآن
موضوع: Arts in the Qur'an
موضوع: علوم اسلامی -- تحقیق
موضوع: Islamic science -- Research
موضوع: تحقیق میان رشته‌ای -- ایران
موضوع: Interdisciplinary research -- Iran
شناسه افزوده: فیضی، مصطفی، ۱۳۷۰ -
رده بندی کنگره: ۳۹۸ / ۶ / ۲ / ۱۰۳ BP
رده بندی دیویی: ۱۵۸ / ۱۹۷
شماره کتابشناسی ملی: ۱ / ۶۲۹۰۰

راهنمای روش تحقیق و مطالعات میان رشته‌ای

قرآن و علوم (۱)

نویسنده: دکتر عباس علی واشیان

ناشر: سپهر حکمت

طراح جلد: عرفان دهقان نصیری

نوبت چاپ: اول / ۱۳۹۸

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۵۰۰۶-۷-۵

شمارگان: ۱۰۰۰

قیمت: ۲۵۰۰۰ تومان

فهرست

مقدمه:	۱۳
فصل اول: چیستی و چگونگی علم	۱۵
فصل دوم: چیستی و چگونگی پژوهش و تحقیق	۳۱
فصل سوم: چیستی و چگونگی نظریه و فرضیه	۴۹
فصل چهارم: چیستی و چگونگی مفهوم و مفهوم‌شناسی	۶۳
فصل پنجم: چیستی و چگونگی نقد	۷۷
فصل ششم: چیستی و چگونگی مطالعات میان‌رشته‌ای	۹۱
فصل هفتم: آثار و فرایند مطالعات میان‌رشته‌ای	۱۰۵
فصل هشتم: چیستی و چگونگی فرایند تحقیق میان‌رشته‌ای	۱۱۹
فصل نهم: چیستی و چگونگی پژوهش‌های اسلامی	۱۳۵
فصل دهم: چیستی و چگونگی مطالعات میان‌رشته‌ای قرآن و علوم تجربی	۱۴۷
فصل یازدهم: چیستی و چگونگی مطالعات میان‌رشته‌ای قرآن و علوم فنی	۱۶۵
مهندسی	۱۶۵
فصل دوازدهم: چیستی و چگونگی مطالعات میان‌رشته‌ای قرآن و علوم	۱۷۵
انسانی	۱۷۵
فصل سیزدهم: چیستی و چگونگی مطالعات میان‌رشته‌ای قرآن و هنر	۱۹۵
فهرست منابع:	۲۰۹

مقدمه:

موضوعاتی مثل بهداشت، سلامت و پیشگیری از یکسو و نگاه سیستماتیک مثل مدیریت، اقتصاد، روانشناسی و نگاه فنی مهندسی به سازه و سیستم از سوی دیگر، از جمله مباحثی است که بسیاری از صاحب‌نظران و نخبگان علوم مختلف را بر آن داشته است تا در این خصوص تحقیق میان‌رشته‌ای نمایند. علت این امر، لزوم نگاه همه‌جانبه و تأثیر آن بر روی ابعاد مختلف انسان است. در نگاه دینی، خاصه دین مبین اسلام که از قرآن و عترت سیراب شده است، در بیان آیات و روایات به این نیاز انسان و جامعه بشری توجه شده است. رسیدن به این اطمینان که هر آنچه از سوی خداوند متعال به دست انسان رسیده است، کامل‌ترین و علمی‌ترین پاسخ برای نیازهای انسانهاست، اعتقادی اصیل و جامع است که قرآن کریم را خدشه‌ناپذیر، جاودانه و مورد استفاده برای تمامی زمان‌ها، مکان‌ها و تمامی افراد معرفی می‌نماید؛ همان که به فضل الهی و از طریق پیامبر خاتم، حضرت ختمی مرتبت «صلی الله علیه و آله» به دست ما رسیده و در فهم و درک آن واسطه‌های فیض الهی یعنی ادامه رسالت پیامبر خاتم، از طریق ائمه اطهار «علیهم السلام» و با تدبیر الهی هیچگاه عالم از حجت الهی خالی نبوده، نیست و خواهد بود تا این برنامه زندگی‌ساز به نحو احسن در اختیار بشر قرار گیرد. در عصر کنونی که عصر غیبت کبرای حضرت ولی عصر «عجل الله تعالی فرجه» الشریف است، عالمان آشنای با قرآن و عترت و خادمان و مفسران این

سفره الهی، دل مشغول و دغدغه‌مند؛ نهایت سعی خود را به کار بسته تا مفاهیم گسترده‌تری از این علم ناب را دریافت کنند.

از سوی دیگر، مطالعات میان‌رشته‌ای یا اندررشته‌ای^۱ اشاره به حوزه‌های نوین در دانش دارند که بیش از یک زمینه‌ی محضِ دانشی را مورد مطالعه قرار می‌دهند. روش برخورد مطالعات میان‌رشته‌ای، فرصت عبور از مرزهای سنتی رشته‌های گوناگون دانش را در راه رسیدن به نتیجه‌ی مطلوب در یک رشته فراهم می‌سازد. به عبارت دیگر، حوزه مطالعات میان‌رشته‌ای، عبارت از «تلفیق دانش، روش و تجارب دو یا چند حوزه‌ی علمی و تخصصی برای شناخت و حل یک مسئله‌ی پیچیده یا معضل اجتماعی چندوجهی است. در یک فعالیت علمی میان‌رشته‌ای، متخصصان دو یا چند رشته و تخصص علمی در ارتباط با شناخت، حل یا تحلیل یک پدیده، موضوع یا مسئله‌ی معمولاً پیچیده و واقعی با یکدیگر تعامل و همکاری علمی می‌کنند؛ بنابراین، فعالیت‌های علمی و مطالعات میان‌رشته‌ای زمانی معنا پیدا می‌کنند که شناخت و فهم علمی و دقیق پدیده یا مسئله‌ای پیچیده یا ناشناخته که از ظرفیت و دانش یک رشته یا تخصص خارج است، هدف باشد»^۲.

۱. Interdisciplinary.

۲. خورسندی طاسکوه، علی، «تنوع گونه‌شناختی در آموزش و پژوهش میان‌رشته‌ای». فصلنامه مطالعات میان‌رشته‌ای در علوم انسانی، شماره ۴، ۱۳۸۸، صص

از منظر دیگر، مطالعات میان‌رشته‌ای زمینه‌ساز تولد و تولید دانش - های میان‌رشته‌ای است. بدین منظور به پدیده میان‌رشته‌ای، میان‌رشته‌گی نیز گفته می‌شود. تولید و تولد علوم میان‌رشته‌ای با تعامل علم ساختی در هم عجین و یکی موجب دیگری یا کامل‌کننده آن است. تحولات معرفتی همه می‌توانند معلول تعامل علم‌ساختی باشند.^۱ دانش‌های میان‌رشته‌ای به تناسب نیازهای جدید و تخصص‌های نوظهور، از مرزهای سنتی میان‌رشته‌ای دانشگاهی یا مکاتب فکری نیز گذر می‌کنند. از این رو، علمی را که با تلفیق چند علم گوناگون ایجاد می‌شوند را دانش‌های میان‌رشته‌ای می‌نامند. مثل: دانش نانوفناوری، که دانش میان‌رشته‌ای شیمی، فیزیک، علوم پزشکی، علوم نظامی، کشاورزی، نساجی و ... می‌تواند به شمار رود.

هدف اساسی و اصلی از مطالعات میان‌رشته‌ای امید به قرب الهی و عبادت در درگاه اوست که مقام بندگی در درگاه الهی هدف خلقت انسان و عالم هستی است. بحمدالله در تولید این اثر از تیمی کارشناسی با توانمندی در رشته‌های علوم اسلامی، علوم فنی مهندسی، علوم پزشکی و علوم انسانی استفاده شده است که خود بر شای جامع‌الاطراف بودن آن می‌افزاید. همچنین با توجه به نیاز اساتید، طلاب، دانشجویان، پژوهشگران و محققین رشته‌های مختلف دیده شده است.

۱. رجایی، حمید، در تفکر جانبی و باور دینی، ص ۱۲۳.